

**Sabzavot, poliz va kartoshkachilikni jadallashtirishda progressiv texnologiyalardan foydalanish.**

**K.R.Yoʻldashev** - Abu Rayhon Beruniy nomidagi Urganch davlat Universiteti  
biologiya kafedrasida dotsenti. [kopalboyoldashev@gmail.com](mailto:kopalboyoldashev@gmail.com)

**N.B.Sattorberdiyeva**. [sattorberdiyeva1115@gmail.com](mailto:sattorberdiyeva1115@gmail.com),

**B.E.Ibragimova**. [ibragimovabikajon1@gmail.com](mailto:ibragimovabikajon1@gmail.com),

**M.A.Otaxonova**. [otaxonovamoxichehra@gmail.com](mailto:otaxonovamoxichehra@gmail.com),

**H.Z.Sobirova**. [sobirovahayotjon644@gmail.com](mailto:sobirovahayotjon644@gmail.com) Abu Rayhon Beruniy  
nomidagi Urganch davlat Universiteti Meva-sabzavotchilik kafedrasida  
Sabzavotchilik, polizchilik va kartoshkachilik mutaxassisligi magistrantlari.

**Annotatsiya.** Ushbu maqolada sabzavot, poliz va kartoshkachilikni jadallashtirishda intensiv usullar va zamonaviy progressiv texnologiyalardan foydalanishning afzalliklari haqida fikr –mulohazalar bayon qilingan.

**Kalit soʻzlar:** Agrotexnik tadbirlar, sugʻorish rejimi, toʻqsonbosti muddatlari, noanʼanaviy sabzavotchilik, biotexnologiya, nav tanlash, innovatsion texnologiyalar, progressiv texnologiyalar.

**Аннотация.** В данной статье изложены мнения о преимуществах использования интенсивных методов и современных прогрессивных технологий в интенсификации овощеводства, бахчеводства и картофелеводства.

**Ключевые слова:** Агротехнические мероприятия, режим орошения, девяностодневные сроки, нетрадиционное овощеводство, биотехнология, селекция сортов, инновационные технологии, прогрессивные технологии.

**Abstract.** This article discusses the advantages of using intensive methods and modern progressive technologies in intensifying vegetable, melon, and potato farming.

**Keywords:** Agrotechnical measures, irrigation regime, ninety-day periods, non-traditional vegetable growing, biotechnology, variety selection, innovative technologies, progressive technologies.

**Kirish.** Qishloq xoʻjaligi ekinlarining sabzavotchilik, polizchilik va kartoshkachilik tarmoqlari respublikamiz aholisini oziq-ovqat mahsulotlari bilan taʼminlash, insonlarga sogʻlom va ekologik jihatdan toza ratsion asosida ovqatlanish imkoniyatini yaratishda beqiyos ahamiyatga ega boʻlgan tarmoqlar hisoblanadi. Oʻzbekistonda sabzavotchilik, polizchilik va kartoshkachilik sohasini rivojlantirish uchun yirik texnik-texnologik, tabiiy-iqlim, iqtisodiy hamda intellektual salohiyati mavjudligi boisdan bugungi kunda aholi jon boshiga hisoblaganda fiziologik meʼyorlarga nisbatan 2,3 baravardan ortiq miqdorda sabzavot mahsulotlari yetishtirilmoqda. Ammo, aholi sonining tez surʼatlarda oʻsib borishi, qishloq xoʻjaligiga yaroqli boʻlgan unumdor yer maydonlarining sanoat tarmoqlari va

infratuzilma sohasi rivojlanishi hisobiga kamayib borishi, global iqlim o'zgarishi tufayli suv tanqisligi keskinlashuvchi bu sohalarga ham innnovatsion texnologiyalarni tadbqiq qilish zaruratini oshirmoqda.

**Natija va munozara.** Sabzavot ekinlarini yetishtirishda yuqori hosil olish, xom-ashyoning sifatini yaxshilash va ekinlarni tezroq pishirish uchun intensiv texnologiyalardan foydalaniladi. Bu texnologiyalarga qator oraliqlarini kamaytirish, sochma usulda ekish, tejamkor suv texnologiyasi, qo'shimcha oziqlantirish va kasallik-zararkunandalarga qarshi kurashish kabi intensiv usullar kiradi.

Intensiv usullarning asosiy jihatlari:

Qator oralig'ini kamaytirish va sochma usulda ekish: Bu usullar maydonning har bir birligidan ko'proq hosil olish imkonini beradi.

Urug'lar va navlarni to'g'ri tanlash: Ertapishar, hosildor va kasallikka chidamli navlarni tanlash muhim.

Agrotexnik tadbirlarni o'z vaqtida o'tkazish: Sug'orish rejimini to'g'ri tashkil qilish, oziqlantirish, begona o'tlarni yo'qotish kabi tadbirlar o'simlikning yaxshi o'sishiga yordam beradi.

Kasallik va zararkunandalarga qarshi kurashish: Dastlabki bosqichlardan oq ekinlarni zararkunanda va kasalliklardan himoya qilish hosil yo'qotilishining oldini oladi.

Sug'orish rejimini to'g'ri yo'lga qo'yish: Ekinlarning turli bosqichlarida suvga bo'lgan ehtiyojini qondirish uchun muntazam va me'yorida sug'orish lozim.

Oziqlantirish: Ekinlarning o'sishi va rivojlanishi uchun zarur bo'lgan mineral va organik o'g'itlarni o'z vaqtida berish kerak. Qo'shimcha oziqlantirish (bargdan) ni qo'llash.

Sabzavot, poliz va kartoshka ekinlarining progressiv texnologiyalari organik yerda, noan'anaviy sabzavot yetishtirish, mahsulotni saqlash va qayta ishlash hamda biotexnologiya kabi yangi yo'nalishlarni o'z ichiga oladi. Bu texnologiyalar O'zbekiston qishloq xo'jaligi ilmiy-tadqiqot institutlari tomonidan ishlab chiqilib, yangi navlar yaratish, urug'chilikni rivojlantirish, samaradorlikni oshirish va noan'anaviy ekinlarni joriy etishga qaratilgan.

Bu esa yuqori hosildorlik, sifatni oshirish va chidamli navlarni yaratishga qaratilgan. Bunday texnologiyalar sabzavotlar, poliz ekinlari va kartoshka ekishning samaradorligini oshirish, toza mahsulot yetishtirish va xo'jaliklarning iqtisodiy samaradorligini ko'tarishda muhim rol o'ynaydi.

**Progressiv texnologiyalarning asosiy xususiyatlari:**

1. Organik yerda. (organik agronomiyada): Kimyoviy o'g'itlar va dorilardan foydalanmasdan, tabiiy usullar bilan, biologik xilma-xillikka asoslangan holda ekin yetishtirish.

2. Noan'anaviy sabzavotchilik: O'zbekistonda yangi bo'lgan ekinlarni yetishtirish va ularga ilmiy-texnik asos yaratish.

3. Biotexnologiya: Yangi navlar yaratishda genetik turlanish, hujayra injeneriyasi kabi zamonaviy usullardan foydalanish.

4. Innovatsion texnologiyalar: Loyihalar doirasida yangi, innovatsion usullarni qo'llash orqali samaradorlikni oshirish.

5. O'zgaruvchan navlar: Yer yuzida o'zgaruvchan sharoitlarga moslashuvchan va yuqori hosildorlikka ega bo'lgan navlarni yaratish

Sabzavotchilik, polizchilik va kartoshkachilikda progressiv texnologiyalar qishloq xo'jaligi mahsuldorligini oshirishga, xarajatlarni kamaytirishga va tabiiy resurslardan samarali foydalanishga qaratilgan. Bunga quyidagilar kiradi: tomchilatib sug'orish, dronlardan foydalanish, aqlli qishloq xo'jaligi tizimlari, zamonaviy urug'lar va gibrid navlar hamda chuqur qayta ishlash texnologiyalari.

#### **Sabzavotchilik va polizchilikdagi progressiv texnologiyalar.**

- Tomchilatib sug'orish: Bu usulda suv to'g'ridan-to'g'ri o'simlik ildiziga beriladi, bu esa suvni tejashga, tuproq eroziyasini kamaytirishga va o'simlikning rivojlanishini yaxshilashga yordam beradi.

- Dronlardan foydalanish: Dronlar ekin maydonlariga ishlov berish, zararkunandalarni aniqlash va dorilash, shuningdek, o'simliklarning holatini baholash uchun qo'llaniladi. Bu esa ishlov berishning aniqligini oshiradi va vaqtni tejaydi.

- Aqlli qishloq xo'jaligi tizimlari: Fermerlar GPS navigatsiyasi, sun'iy intellekt va sensor texnologiyalaridan foydalangan holda o'simliklar ehtiyojlarini aniqlay oladilar. Bu esa o'g'itlash, sug'orish va himoya qilish kabi jarayonlarni optimallashtirishga yordam beradi.

- Zamonaviy urug'lar va gibrid navlar: Ma'lum bir iqlim sharoitiga chidamli, yuqori hosilli va kasallikka chidamli yangi navlar ishlab chiqilmoqda.

#### **Kartoshkachilikdagi progressiv texnologiyalar.**

- Yuqori texnologiyali ekish mashinalari: Zamonaviy mashinalar kartoshkani bir tekisda va to'g'ri chuqurlikda ekib, har bir hosilning rivojlanishiga yordam beradi.

- Nazorat qilinadigan iqlim sharoitlari: Issiqxonalarda hamda nazorat ostidagi iqlim sharoitlarida kartoshka yetishtirish orqali hosildorlikni oshirish va mavsumdan tashqari mahsulot olish mumkin.

- Chuqur qayta ishlash texnologiyalari: Kartoshkani chuqur qayta ishlash texnologiyalariga — qayta ishlashga tayyorlash, qadoqlash va saqlash usullari kiradi, ular mahsulotning saqlanish muddatini uzaytiradi.

- Innovatsion usullar: Kartoshka yetishtirishning yangi usullari, masalan, vertikal qishloq xo'jaligi, ekinlar bilan birga boshqa ekinlarni ekish, hamda texnologik usullar, masalan, chuqur qayta ishlash texnologiyalari, kartoshka yetishtirishning innovatsion usullariga kiradi.

**Xulosa.** Sabzavotchilik, polizchilik va kartoshkachilikdagi progressiv texnologiyalar qishloq xo'jaligining umumiy samaradorligini oshirib, xarajatlarni kamaytiradi va ekinlarning sifatini yaxshilaydi. Bu texnologiyalar ushbu sohalarda

barqaror rivojlanishni ta'minlash uchun muhim ahamiyatga ega. Shu bilan birga bu texnologiyalar ekinlarning hosildorligini oshirish, ularning sifatini yaxshilash va O'zbekiston agrosanoat kompleksining raqobatbardoshligini kuchaytirishga xizmat qiladi.

**Foydalanilgan adabiyotlar.**

1. Buriyev X. Ch., Xurramov U. X., Yakubova D. M. Sabzavot ekinlari biologiyasi. Toshkent. "Publishing High Future" nashryoti. 2025. 194 b.
2. X. Ch. Buriyev, A. Ya. Nishonova. Polizchilik. Toshkent. "Navro'z" nashryoti. 2020. 194 b.
3. R. Yunusov., F. A. Ganiyeva. Kartoshkachilik asoslari. Buxoro. "Durdona" nashryoti. 2022. 96 b.
4. T. E. Ostonaqulov. Kartoshkachilik. Samarqand. Fan bulog'i. 2023. 320 b.
5. Sabzavotchilikda innovatsion texnologiyalar. O'quv-uslubiy majmua. **Toshkent davlat agrar universiteti.** Toshkent. 2022.